

**MI MINŐSÜL ÜLDÖZTETÉSNEK?
KI AZ ÜLDÖZŐ?
AZ ÜLDÖZTETÉS ÖT EGYEZ-
MÉNYI OKA.
AZ (ELISMERT) MENEKÜLTEK
JOGAINAK RENDSZERE**

„Nemzetközi, európai és magyar
menekültügy”

Nagy Boldizsár előadássorozata az ELTE-n,
2016

5. rész

Az előadás-sorozat témái

- IX. 22 Nemzetközi jogi alapfogalmak. Migráció és meneküléstörténet Statisztikai pillanatkép a jelenről, nagyságrendek.
- IX.29. Alapfogalmak, meghatározások, a menekülés okai. Miért kellene védeni a menekülteket, tartós megoldások.
- X. 6. A menekültjog alapelvei, különös tekintettel a non-refoulement elvére
- X.13 . Jól megalapozott félelem az üldöztetéstől. Származási ország információ
- X.20. Mi minősül üldöztetésnek? Ki az üldöző? Az üldöztetés öt egyezményi oka. Az (elismert) menekültek jogainak rendszere**
- X. 27. A menekült státusz megszűnése, illetve kizárás a menekültként elismerésből ("érdemtelenység a védelemre")
- XI. 3. Az Európai Unió regionális menekültjogának kialakulása, az intézményi keretek, az acquis jogi alapjai. Átmeneti védelem
- XI. 10., Az ENSZ menekültügyi Főbiztosságának a tevékenysége. Vendégek a budapesti regionális központból
- XI. 17. A befogadási feltételek. A menekült kérelmének elbírálásáért felelős állam kijelölése. (Dublini rendszer).
- XI. 24. Ki a menekült és a ki a kiegészítő védelemre jogosított? A 2011 évi (átdolgozott) kvalifikációs irányelv.
- XII. 1. A menekültügyi eljárás minimumkövetelményei az EU-ban. A 2013. évi (átdolgozott) "eljárási irányelv", valamint az európai menekültügy intézményi kérdései Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, Támogatási Hivatal,
- XII. 8.A nemzetközi és az európai menekültügyi rendszer jövője, a 2016. évi EU javaslatok áttekintése, a Török-EU nyilatkozat, a szolidaritás kérdései
- XII. 15. A magyar menekültjog néhány figyelemreméltó vonása, történet, szerkezet

Mi minősül üldözésnek?

G51 nem értelmez,

A konferencián szándékosan nyitva hagyták – túl sok mód, felsorolhatatlan

Kézikönyv:

51 §, élet, szabadság veszélyeztetése, vagy emberi jog „egyéb súlyos megsértése” a- biztosan

52 §– szubjektívizálja – a személy percepciójától (is) függ

53 § az összeadó tényezők: magukban nem, de együtt igen

+ Diszkrimináció (54-55 §) /Büntetés (56-60 §)/
Republikflucht (61§)/ gazdasági okok (62-64 §)

A Kézikönyv online: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR_Kezikonyv.pdf

Mi minősül üldözésnek?

Üldöztetés értelmezési keretei

Deborah Anker*

Az „üldöztetés”-nek **egyetemes és rugalmas értelmet** kell adni;

Az üldöztetés súlyos hátrány, de **nem korlátozódik** a fizikaira vagy az élet és a szabadság veszélyeztetésére

Az **állam alapvetően elmulasztja a védelmet** az üldöztetéssel szemben

Nem állami szereplő is lehet üldöző (Hélène Lambert** kiegészítése)

Rodger Haines ***

- A menedék országának emberi jogi standardjait alkalmazva

- szótári jelentésből kiindulva

~ ezeket elveti

- **kontextuálisan értelmezve**, céljának és tárgyának figyelembevételével

* *Law of Asylum in the United States*, 3 kiad., 1999

** The Conceptualisation of „Persecution” by the House of Lords:
Horvath v. Secretary of State for the Home department,
International Journal of Refugee Law, vol.13 (2001) No ½ pp. 16 – 31

***The intersection of human rights law and refugee law:
on or off the map? The challenge of locating *appellant s395/2002*
IARLJ Australia/New Zealand Chapter Meeting, Sydney, 9 June 2004
<http://www.refugee.org.nz/Reference/Sydney04.html#> látogatva: 2005. június

Definíció(k)

J. Hathaway: „Az üldöztetést az alapvető emberi jogok olyan folyamatos vagy rendszeres megsértéseként lehet meghatározni, amely az állami védelem megghiúsulását tanúsítja.”*

G. Goodwin-Gill: „Üldöztetést eredményez, ha a kérdéses intézkedések olyan mértékben sértik [a menekülők védett] érdekeit és az emberi lény integritását és bennerejlő méltóságát, amely mértéket elfogadhatatlannak tartanak az érvényes nemzetközi követelményekkel összevetve avagy a menedékjog illetve a menekült státusz elbírálásáért felelős államban érvényesülő magasabb követelményekhez viszonyítva.”**

*James Hathaway: *The Law of Refugee Status*
1991, 104-105 old

***The Refugee in International Law*, 2. kiad. 1996, 77.old

Ki az üldöző?

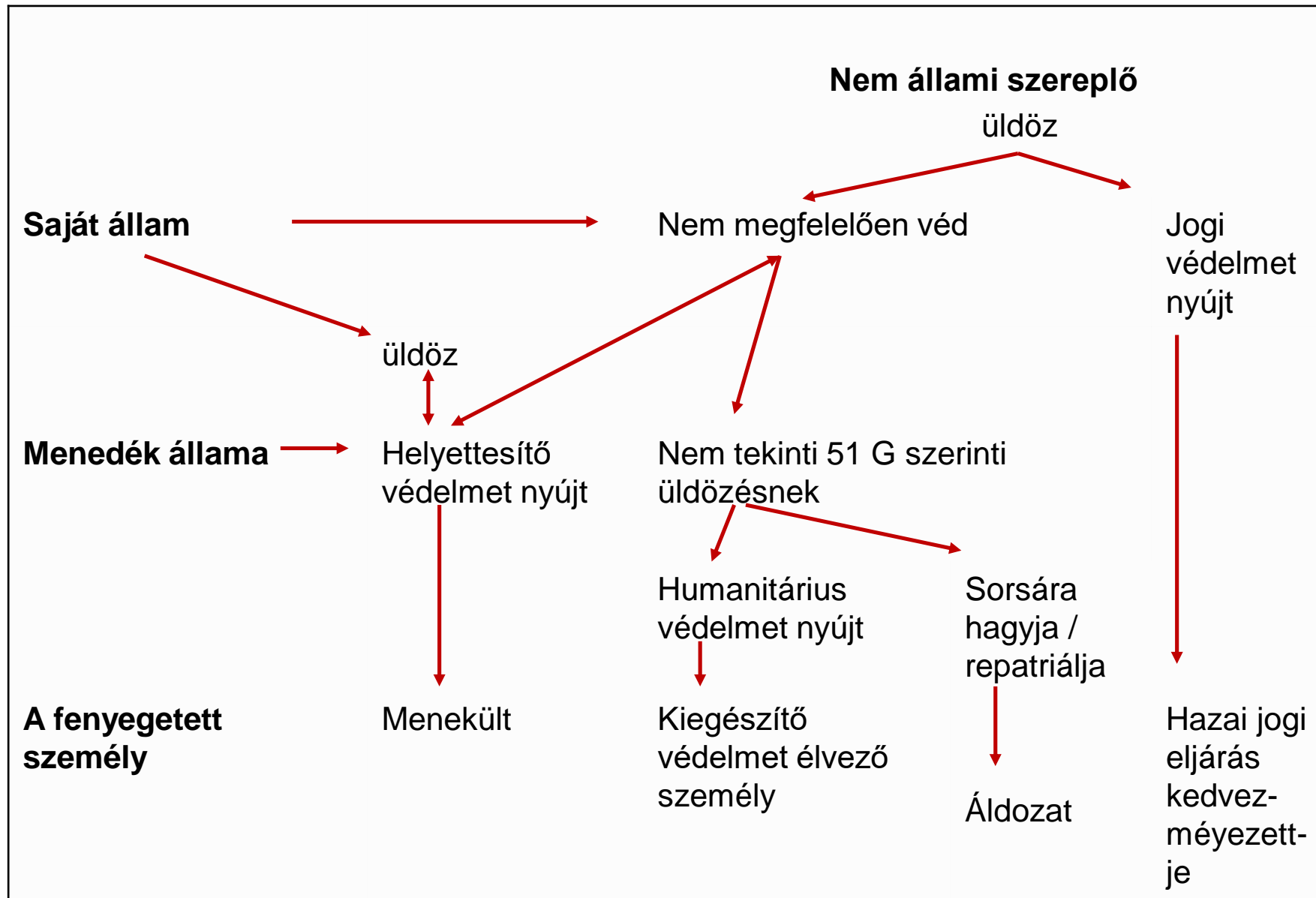
A menekültügy **történetisége** - Szovjetunió, náci Németország, új kommunista rendszerek Kelet Európában, autoriter rezsimek a többi földrészen – az állami (titkos)szolgálatok, szervek üldöznek

A **nem állami szereplők** előretörése

„Új törzsiség”, nacionalizmus, vallásháborúk
polgárháborús helyzetek felkelő oldali szereplői (pl. Latin Amerikában!)

Domináns csoport saját kisebbsége ellen fordul
(„meghatározott társadalmi csoport” tagjai ellen)

Szerepek állami és nem állami üldözés esetében

Törekednie kell-e a menekültnek az üldöztetés elkerülésére?

„Az „**üldöztetés**” (being persecuted) állapotának az alapvető emberi jogok olyan folyamatos vagy rendszeres megsértéseként felfogása, amely az állami védelem megghiúsulását tanúsítja, azt jelenti hogy a menekült definíciót **nem onnan** kell megközelíteni, hogy **mit tehet** a menekülő azért, **hogy az üldöztetést elkerülje**, hanem a veszélyeztetett alapvető jog és az abból eredő hátrány szempontjából. Ha a menekülő származási országában gyakorolni kívánt jog az adott felhatalmazás magját alkotja és komoly hátrány fenyeget, akkor a Menekült Egyezmény szövegével, kontextusával, céljával és tárgyával **ellentétes lenne, ha a menekülőtől megkívánnák az adott jog feladását vagy annak elvesztését** és megtagadnák a menekült státuszt azon az alapon, hogy a származási országában **megtagadhatná önmagát vagy diszkréciót gyakorolhatna**; vagy – Sachs bírónak a *National Coalition for Gay and Lesbian Equality v Minister of Justice* 1999 (1) SA 6 ügyben használt szavait [130] kölcsönözve - **élhetne az ön-elnyomás állapotában**”

Haines, id. mű 39. para

A Horvath ügy
Horvath v. Secretary of State for the Home Department [2001] 1 AC
489*

Tények:

A kérelmező: H szlovák ág. roma, Palin faluban, 1997-ben érkezik Nagy Britanniába.

A panaszolt üldöztetés:

- Bőrfejük fenyegetik, a rendőrség nem védi meg.
- nem kap állást mert roma
- gyermekét nem iskoláztathatja rendesen mert diszkriminálják

Az eljárás:

a bevándorlási hivatal elutasítja

– a speciális bíró kételkedik a szavahihetőségében

- a Bevándorlási Fellebbviteli Bíróság (Immigration Appeal Tribunal = IAT) mégis szavahihetőnek találja, mert beszámolója összecseng a származási ország információval, elismeri a jól megalapozott félelmet a skinhead támadásoktól, de elutasítja a kérelmet, mert nem vette igénybe az állam védelmét.

Az (általános) Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal) helybenhagyja az IAT döntését.

Lordok Háza elé kerül az ügy, de csak abban a kérdésben: nyújt-e megfelelő védelmet az állam.

A döntés:

A család nem menekült, mert bár **valós a fenyegetettség de van ellene megfelelő állami védelem**

Horvath - az állami védelem

Két kérdés:

1. az állami védelem és az üldöztetés viszonya
2. Az állami védelem megkívánt szintje

Ad 1. Védelem és üldöztetés

Az 5 lordból 4 úgy véli, hogy az üldöztetés = súlyos hátrány + az állami védelem hiánya

Kiindulópont: 51 G célja: védelem és fair bánásmód = a menedék állama által nyújtott védelem az otthoni védelem pótléka ha az állam üldöz

De mi a helyzet, ha nem állami aktor az üldöző?

Lord Craighead a védelem hiányát beépíti az üldöztetésbe,

Lord Clyde a jól megalapozott félelembe (Lord Browne Wilkinson mindkettővel egyetért, Lord Hobhose of Woodborough csak Lord Clyde-dal)

Az üldöztetés (-től való félelem) megalapozott, ha a kérelmező „erőszaktól vagy másfajta durva bánásmódtól fél és az állam nem képes vagy nem hajlandó védelmet nyújtani”

Lord Lloyd of Berwick ellenvéleményében tagadja az üldöztetés (jól megalapozott félelem) egységét és a védelem hiányát a definíció önálló elemének tekinti.

holisztikus

megközelítés

Fokozatos

E
L
T
E

2
0
1
6

Horvath - az állami védelem

Ad 2. Az állami védelem megkívánt szintje

A Horvath ügyben mindhárom szint (IAT, CoA, HoL) egyetért abban, hogy Szlovákia kellő védelmet nyújt(ott)

Mikor megfelelő a védelem?

„Van **olyan büntetőjogi rendszer**, amely az üldözők erőszakos támadásait büntetendővé teszi és megvan **az ésszerű hajlandóság a jog kikényszerítésére**”

H.o.L. : hatékony vagy elegendő a védelem, ha „**a rendőrség és a bíróságok** ésszerű mértékben kívánják az elkövetők felfedését, eljárás alá vonását és megbüntetését”

= utólagos büntetés (+ elrettentő hatás)

Az állam védelme olyan, hogy nem lehet a személy jól megalapozott félelméről beszélni

Ez a megelőzés kötelezettségével jár(na)

Érdemei:

G51 **fejlődő instrumentum**, rugalmasan értelmezendő

Az értelmezés keretét a nemzetközi emberi jogok adják,
G51-nek ez a kontextusa, a szerződés **céljából és tárgyából kiinduló értelmezésnek az emberi jogokból kell kiindulnia**

Nem vitás, hogy a **nem állami szereplő is** minősülhet üldözőnek

Horvath - az állami védelem - kritika

A védelem = ésszerű állami hajlandóság („reasonable willingness”) gondolatot elutasítja:

Új Zéland Menekült Státusz Fellebbezési Hatóság (Refugee Status Appeals Authority)*

[A non-refoulement kötelezettségét] „nem lehet egy olyan értelmezési folyamattal megkerülni, amely az állami védelem elegendő mivoltát **nem az üldöztetés valódi veszélyének a hiányán** méri, hanem az állampolgár védelmét szolgáló rendszer meglétén és az állam ésszerű hajlandóságán a működtetésére”

→ Ha az állam „ésszerű hajlandósága” ellenére a végeredmény az üldöztetés, akkor a személy menekült

Refugee appeal No. 71427/99
decision of 16 August 2000, para 63

ECtHR

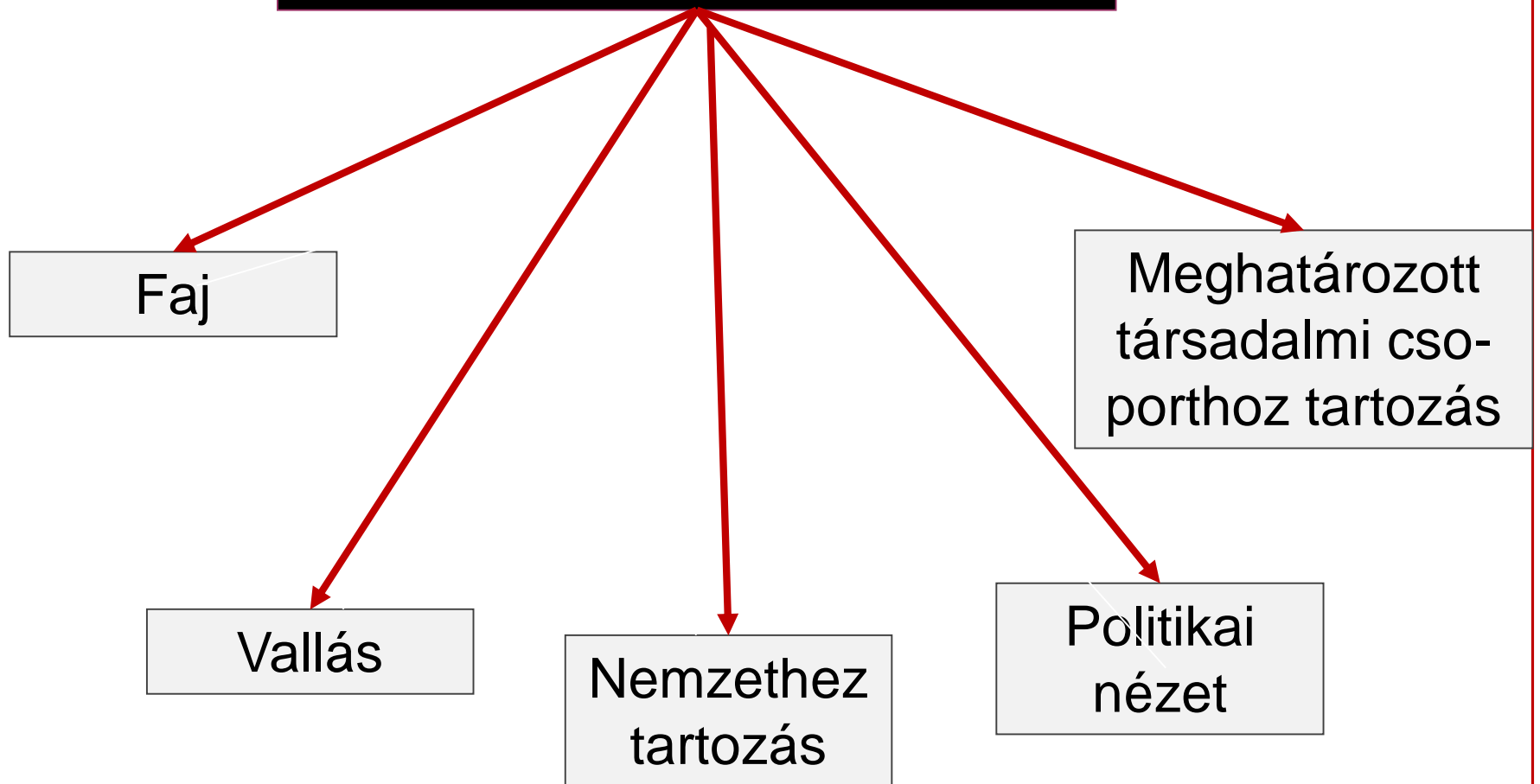
Osman v. United Kingdom*

Az élet védelme nem csak egy negatív kötelezettség(önkényes elvétel tilalma), hanem pozitív is:

„Abban egyetértés van, hogy az állam kötelessége ebből a szempontból túlterjed azon a kötelezettségen, hogy hatékony büntetőjogi rendelkezésekkel riasszon el a személy elleni jogsértésektől ... , ... az egyezmény bizonyos jól meghatározott körülmények **között pozitív kötelezettséget is magába foglalhat** a hatóságokra nézve, mégpedig azt, hogy **megvédjék az egyént, akinek az életét** egy másik személy bűntettei **veszélyeztetik.**”

87/1997/871/1083,
28 October 1998

Az üldöztetés öt oka

A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről

New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény

1. Ezen egyezmény szövegében a „faji megkülönböztetés” kifejezés minden olyan különbségtételt, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést jelent, amelynek alapja **a faj, a szín, a leszármazás, a nemzetiségi vagy etnikai származás**, és amelynek célja vagy eredménye politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális téren vagy a közélet bármely más terén az emberi jogok és alapvető szabadságjogok elismerésének, egyenrangú élvezetének vagy gyakorlásának megsemmisítése vagy csorbítása.

Kézikönyv, § 68: **Legszélesebb értelemben, beleértve az etnikai csoportokat**

Vallás – UNHCR Guidelines (Irányelvek) 2004

51 Genf, *Travaux préparatoires* – nem kísérlik meg a meghatározását. Magába foglalja a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát, ahogyan azt az emberi jogi okmányok kifejezik

Jelenthet

- a) vallást, mint **hit**rendszer (beleértve a hit tagadását);
- b) vallást, mint **identitást**;
- c) vallást, mint **életmódot**.

“**hit (belief)**”, = teista, nem-teista és ateista hitek. Az istenire vagy a végső valóságra vagy az emberiség spirituális rendeltetésére vonatkozó meggyőződés vagy azzal kapcsolatos érték.

A kérelmezőket a környezetük eretneknek, hitehagyottnak, szakadárnak, pogánynak vagy babonásnak tekintheti.

Vallás – UNHCR Guidelines (Irányelvek) 2004

Az **“identitás”** kevésbé a teológiai tételekről szól, inkább egy közösséghez tartozásról, amely közösséget az közös hit, rítusok, hagyományok vagy etnicitás, nemzetiséghez tartozás vagy leszármazás tart össze

Az **“életmód”** = a világhoz való viszonyulás része vagy egésze. Megkülönböztető ruházat viselése, bizonyos vallásos gyakorlatok megtartása, beleértve a vallási ünnepek tartását és az étkezési előírások tiszteletét.

A hit és az identitás őszintén vallott mivolta, illetve az életmód gyakorlásának belülről fakadó mivolta nem központi kérdés – **elég az, hogy az üldöző** az adott vallást, hitet vagy gyakorlatot **tulajdonítja** az egyénnek vagy csoportjának.

Nemzethez (nemzetiséghez) tartozás (Nationality)

Magába foglalja az etnikai és a nyelvi csoportokat, egybeeshet kisebbségekkel vagy hontalanok csoportjával

Politikai nézet

Nem: aktivitás!

Őszintén vallott - neki tulajdonított

A kormányzat (az üldöző hatalom)

- valószínűleg értesülni fog róla
- valószínűleg nem fogja túrni

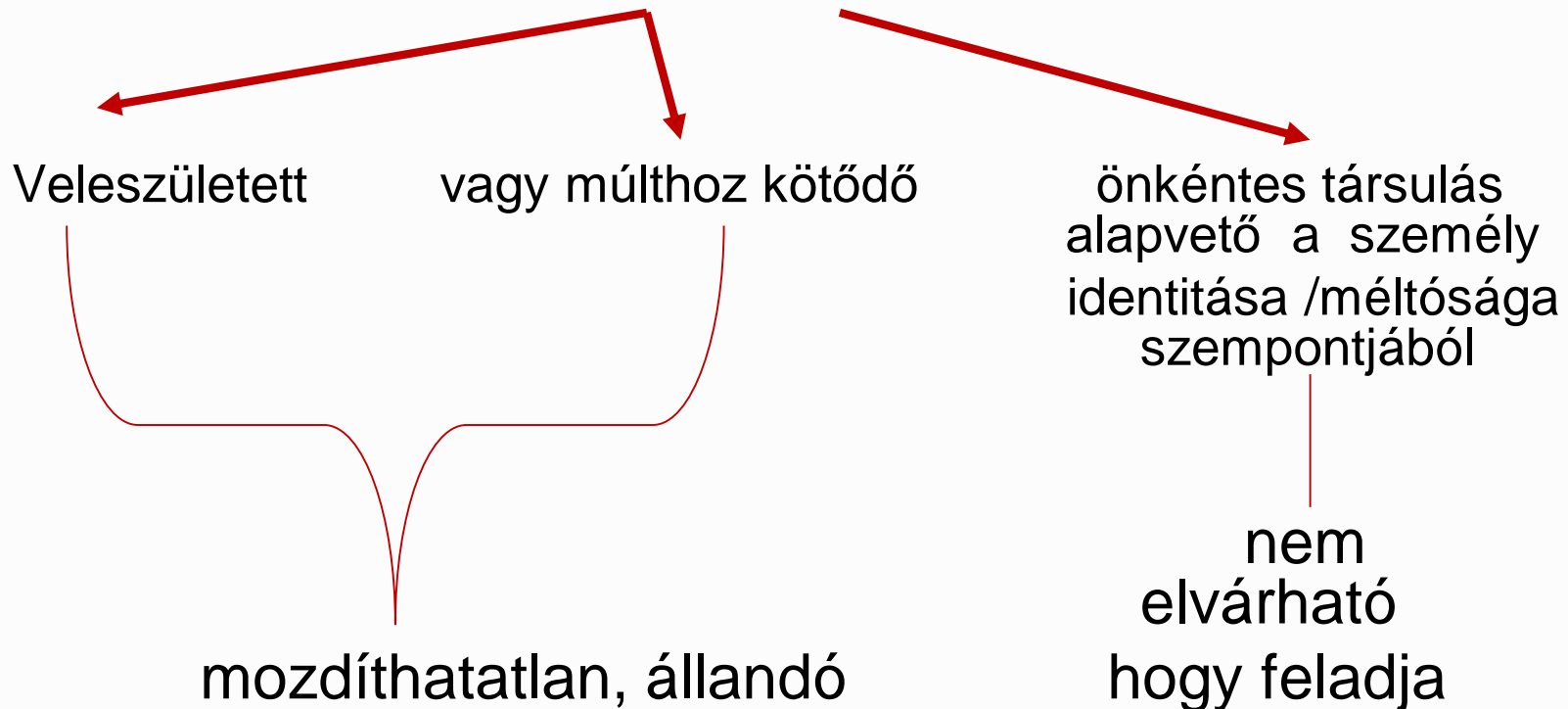
Témák: Republikflucht, dezertálás, lelkiismereti okból szolgálatmegtagadás, a menekült státuszából kizárás esetei

Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás

Kézikönyv § 77 “Egy `meghatározott társadalmi csoport` rendszerint hasonló háttérű, viselkedésű vagy társadalmi státuszú személyeket foglal magába”

A csoport meghatározásának két módja

A) A csoport védendő jellemzői

Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás

B/ *Társadalmi érzékelés*: a társadalom úgy érzékeli, hogy ez egy elkülönült (azonosíthat) csoport

Fő kérdés elég valamelyik, vagy mindkettő kell

UNHCR 2002*:
Egymás alternatívái
(konjunktív)

EU Kvalifikációs irányelv
Mindkettő kell

UK House of Lords, 2006 *SSHD v K, Fornah v SSHD* (UKHL 46) – Nem kell mindkét követelmények (tulajdonság + érzékelés) megfelelni

Az üldöztetés önmagában nem hoz létre csoportot (de lehet jele annak, hogy a társadalom csoportként érzékeli az üldözötteket)

A csoport bizonyos tagjai mentesek lehetnek az üldöztetéstől

A csoport-kohézió nem követelmény (nem kell ismerniük egymást sem tudniuk egymásról)

* Guidelines on International Protection, Membership of a Particular Social Group

A MENEKÜLTEK JOGAI

Eljárás

A Genfi Egyezmény **nem szabályozza a menekültként elismerés eljárását** – nemzeti jogkör

A területhez illetve az eljáráshoz hozzáférés megakadályozásának változatos technikái

(vízum, szállító felelőssége, külföldön állomásoztatott bevándorlási tisztviselő, kerítés, kérelmezési határidők, biztonságos származási és harmadik országok, gyorsított eljárások a megalapozatlannak tekintett kérelme esetében, Európában a dublini rendszer)

EU: Az Európai Parlament és a Tanács **2013/32/EU** irányelve (2013. június 26.) **a nemzetközi védelem megadására és visszavonására** vonatkozó közös **eljárásokról**

(HL L 180., 2013.6.29., 60—95. o.)

Magyarország: **2007. évi LXXX. Törvény a menedékjogról**

A jogok rendszere

	Simple presence	Lawful presence	Lawful residence
The same treatment (or at least as favourable /AF/) as is accorded to nationals (S)	4 § Religious freedom (AF) 20 § Rationing (S) 21 § (1) Elementary education (S) 29 § Fiscal charges (S)		14 § Artistic rights and industrial property 16 §(2) Access to courts (legal assistance, etc.) 23 § Public relief and assistance 24 § Labour legislation and social security
The most favourable treatment accorded to nationals of a foreign country, in the same circumstances			15 § Right of (non-political and non-profit-making) associations 17 § Right to engage in wage-earning employment
Treatment as favourable as possible and, in any event, not less favourable than that accorded to aliens generally	7 § (1) /sets as general standard/ 13 § Movable and immovable property 22 § (2) Non-elementary (higher) education	18 § Self-employment 26 § Freedom of movement within the country	19 § Liberal professions 21 § Housing
In countries other than that in which he has his habitual residence, the treatment granted to a national of the country of his habitual residence	14 § Artistic rights and industrial property 16 §(3) Access to courts (legal assistance, etc.)		
General	2 § Conformity to law of asylum country 3 § Non-discrimination	32 § shall not expel a refugee national	25 § Administrative assistance
Obligations	27 § Identity papers 33 § Non – refoulement ↔ danger to security or crime – to community	security or public order ↔	28 § Travel document

E
L
T
E

2
0
1
6

Az (elismert) menekültek jogai, helyzete

- Továbbra is külföldi
- Nincs jog a letelepedésre
- Harmadik államnak kiadható
- A nemzeti rendszerek többnyire nagyvonalúbbak mint 51 GE (de nem minden esetben nyújtanak nemzeti bánásmódot!)

Köszönöm!

Nagy Boldizsár

E-mail: nagyboldi@ajk.elte.hu
www.nagyboldizsar.hu